

2021/3.

HÍRLEVÉL

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ NEMZETISÉGEK JOGAINAK VÉDELME TELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES
NEGYEDÉVES SZAKMAI TÁJÉKOZTATÓJA

AJÁNLÓ

Hírlevelünk első évfolyamának harmadik számát nyújtjuk át kedves olvasóinknak – és bár a nyári időszakot szokás „uborkaszezonnak” nevezni, a járvány harmadik hulláma után és a negyedik hullám árnyékában is a megszokott hivatástudattal végeztük a munkát. A július és augusztus hónapok csendesebb, előkészítő tevékenységei után az ősz eleje intenzív volt: számos tájékoztató célú rendezvényen nyújthattam betekintést az emberi jogok és nemzetiségi jogok rendszerébe. Egy különös gonddal készült, közismert települést érintő, és a nemzetiségi nevelés-oktatás jogával összefüggő állásfoglalásom végére is pont került ebben az időszakban.

*Szalayné Sándor Erzsébet
egyetemi tanár*

TARTALOM

Hazai tevékenység

- Ügyforgalmi tendenciák
- Kiemelt figyelemmel kísért témák
- Főbb hazai események
- A gyöngyöspatai roma gyermekek helyzetéről szóló 5/2021. számú elvi állásfoglalás

Nemzetközi tevékenység

- Főbb nemzetközi események

Esetjogi mozaik

STATISZTIKAI ADATOK

	3. negyedév	2021 összesen
beadványok és hivatalból indított eljárások:	36	332
levélforgalom:	148	1.395
jogszabály-véleményezések:	8	28
szakmai találkozók:	37	106

ÜGYFORGALMI TENDENCIÁK

A nyári hónapokat is magában foglaló harmadik negyedév dinamikája alapvetően eltér az év más időszakától. A szakmai találkozók és kulturális rendezvények száma magasabb, míg jellemző az ügyszám csökkenése: ebben az időszakban a panaszolt intézmények, hatóságok (pl. óvoda, iskola, önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat), valamint az Országgyűlés és a Kormány egyes szervei is kevésbé aktívan működnek, a szociális terhek enyhébbek (pl. nincs fűtési kényszer, alkalmi munka rendelkezésre áll), és a járványügyi helyzet is kedvezőbb. Ez lehetőséget ad a folyamatban lévő vizsgálatok zárására és új vizsgálatok előkészítésére is.

Az ombudsmanhelyettes ebben a negyedévben egy elvi állásfoglalást adott ki, tíz ügyben folytatott kiemelt vizsgálatot. Emellett több elvi állásfoglalást, valamint közös jelentést is előkészített, azok lezárására és bemutatására később kerül sor.

A panaszosokhoz hasonlóan a koronavírus járvány negyedik hullámára való felkészülés kihívást jelent a munkatársak számára is: a következő negyedév korlátozott találkozási lehetőségei és a korábban tapasztalt egészségügyi-szociális problémák ismétlődése komoly szakmai előkészítést kíván.

KIEMELT FIGYELEMMEL KÍSÉRT TÉMÁK

- a **világjárvány** miatt kialakult rendkívüli helyzet, valamint a kialakuló **negyedik hullám** nemzetiségi közösségekre gyakorolt hatásai
- **vízszolgáltatás, közkúthoz való hozzáférés**
- **családból való kiemelés** hatósági gyakorlata egyes régiókban
- a nemzetközi jogi dokumentumok és a hazai jogszabályok **nemzetiségi nyelveken történő elérhetőségének biztosítása**
- **malenkij robotra** elhurcolt német nemzetiségű személyek hadigondozása
- **online gyűlöletbeszéd**, valamint **rasszista tartalom** megjelenése gyermekeknek szóló digitális tartalomszolgáltatás során
- egy nemzetiségi nevelést-oktatást folytató általános iskolát érintő **helyi népszavazás elrendelése**vel összefüggő vizsgálat
- az **információs szabadság érvényesülése** a nemzetiségi közösségek és nemzetiségi önkormányzatok esetén

Szakmai fórumok

- Kairat Abdrahmanov EBESZ Főbiztos látogatása
- OGY Igazságügyi Bizottság
- IM Emberi Jogi Munkacsoport, Nemzetiségi Ügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport
- IM Emberi Jogi Munkacsoport, Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport
- A nem kormányzati szervezetek és kutatóintézetek szerepe az Európa Tanács nemzeti kisebbségi normáinak előmozdításában – nemzetközi konferencia
- Nemzetiségi Tanévnyitó Konferencia
- A ma munkája – a holnap sikere szakmai konferencia
- Magyar Jogi Könyvszalon

Személyes találkozók

- Francesco Palermo Prof. (EURAC, AC FCNM)
- Gilbert Gornig Prof. (Philipps Universität, Marburg)
- Elise Cornu (AC FCNM Secretariat)
- Országgyűlés Magyarországi nemzetiségek bizottsága
- Ritter Imre (elnök, NEB)
- Engländerné Hock Ibolya (elnök, MNOÖ)
- Hollerné Racskó Erzsébet (elnök, OSZÖ, ONÖSZ)
- Agócs János (elnök, ORÖ)

FŐBB HAZAI ESEMÉNYEK

MEGEMLÉKEZÉS A ROMA HOLOKAUSZT EMLÉKNAPJÁN

A roma holokauszt nemzetközi emléknapja alkalmából az Országos Roma Önkormányzat augusztus 2-án tartott megemlékezést.

Az ombudsmanhelyettes az esemény fővédnökeként beszédében kiemelte: „Azok, akik ma szorongás nélkül élhetik az életüket Európában, felelősséggel tartoznak a nemzetiségi származásuk, vagyoni helyzetük, fizikai tulajdonságaik vagy identitásuk miatt továbbra is megvetett, kirekesztett és üldözött személyekért.” Ennek első lépése a kirekesztő és gyűlöletkeltő szándék felismerése, és az azzal szembeni fellépés. „Az együttműködés, az együttgondolkodás és ezzel párhuzamosan az egyén szabadságának tiszteletben tartása az egyetlen út, ami az igazi szabadsághoz és az emberi méltóság védelméhez vezet.” – fogalmazott a biztoshelyettes. [Részletek itt.](#)

„A MA MUNKÁJA – A HOLNAP SIKERE” SZAKMAI KONFERENCIA

Az Országos Roma Kulturális és Média Centrum által szervezett szakmai konferencia célja a roma közösségek oktatási, képzési és foglalkoztatási helyzetének elemzése, valamint a továbblépési lehetőségek felvázolása volt.

Az ombudsmanhelyettes beszédében felhívta a figyelmet a tanulás és a hivatásválasztás felé vezető lépések támogatására, a már úton lévők kitartásának megerősítésére és a támogató környezet – ennek mentális, lelki és infrastrukturális eszközei – megteremtésének fontosságára, valamint az informatikai és nyelvi képességek fejlesztésére. Kiemelte ugyanakkor a tanárok, munkaadók és munkatársak felelősségét is a diszkriminációmentes, szakértelmen és emberi kapcsolatokon alapuló környezet megteremtésében. [Részletek itt.](#)

NEMZETISÉGI TANÉVNYITÓ KONFERENCIA

Az Oktatási Hivatal Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központja (POK) a korábbi évekhez hasonlóan közös szakmai tanévnyitó konferenciára invitálta az iskolai hétköznapi visszatérő nemzetiség nevelési és oktatási intézmények vezetőit, munkatársaikat, valamint a nemzetiségi közösségek vezetőit.

A 2021/2022-es tanévet érintő főbb változásokat, a nemzetiségi oktatás terén tervezett fejlesztéseket és az új szakmai anyagokat bemutató eseményen az oktatásirányítás, a szakpolitika és háttérintézmények képviselői ismertették a változásokat és a várható fejlesztési irányokat. [Részletek itt.](#)

ELTE ÁJK ORIENTÁCIÓS NAPOK

Az ombudsmanhelyettes 2019 után ismét részt vett az ELTE ÁJK Orientációs Napok 2021 elnevezésű eseményen, amelynek elsődleges célja, hogy tanulmányaik megkezdése előtt első kézből kapjanak bepillantást egyetemi közösségi élményekbe és szakmai tapasztalatokba az elsőéves jogász, kriminológus és politológus hallgatók. Az ombudsmanhelyettes a „Jogász hivatások” kerekasztal-beszélgetésen pályaválasztásának személyes mozzanatokat is felvillantó körülményeiről, egyetemi oktatói, ombudsmanhelyettesi és nemzetközi szakértői tapasztalatairól, a munkája során követett

emberi és hivatásbeli meggyőződéséről, valamint a kisebbségi csoportok – kiemelten a nemzetiségek – társadalmi helyzetéről, a nyitottság és párbeszéd fontosságáról is beszélgetett a joghall-

gatókkal. Az alkalom másik meghívott vendége Marosi Zoltán ügyvéd, az Oppenheim Ügyvédi Iroda partnere volt.

[Részletek itt.](#)

SZAKMAI EST A JEZSUITA ROMA SZAKKOLLÉGIUMBAN

A budapesti Jezsuita Roma Kollégium és Szakkollégium szeptember 16-án tartotta soron következő szakmai estjét, amelynek vendége az ombudsmanhelyettes volt, aki az intézmény hallgatóinak életútjáról, hivatásáról, valamint a nemzetiségi jogok hazai és nemzetközi helyzetéről, kihívásairól, illetve jövőjéről beszélt. Külön is kitért az egyenlő bánásmód és esélyegyenlőség érvényesítésével kapcsolatos jogalkotási és jogalkalmazási aggályokra, illetve lehetőségekre. Az előadást követően a hallgatók a gyűlöletbeszéddel és gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos fellépésről és a nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer jövőjéről is kérdezték az ombudsmanhelyettest. [Részletek itt.](#)

MEGJELENT AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI EGYZMÉNYÉNEK KOMMENTÁRJA

A Magyar Jogi Könyvszalon keretében Sulyok Tamás, az Alkotmánybíróság elnöke és Sonnevend Pál, az ELTE ÁJK dékánja mutatták be az Emberi Jogok Európai Egyezményének komplex kommentárját, amelyben az ombudsmanhelyettes a megkülönböztetés tilalmáról és a házasságkötéshez való jogról szóló fejezetek szerzője. Paczolay Péter bevezetője szerint: „A kötet számomra leginkább elismerésre méltó vonása a teljességre törekvés, a tárgyyszerűség és a szakszerűség (...) tárgyilagosan bemutatja az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatát a maga teljességében.”

[Részletek itt.](#)

A GYÖNGYÖSPATAI ROMA GYERMEKEK NEVELÉSI-OKTATÁSI HELYZETÉVEL KAPCSOLATBAN FELTÁRT EGYEDI ÉS ÁLTALÁNOS PROBLÉMÁKRÓL SZÓLÓ 5/2021. SZÁMÚ ELVI ÁLLÁSFOGLALÁS

Az 5/2021. számú elvi állásfoglalás egy komplex és interdiszciplináris utóvizsgálat záródokumentuma, amelyben a nemzetiségi biztos helyettes összegezte és bemutatta, hogyan változott a roma gyermekek helyzete a gyöngyöspatai nevelési-oktatási intézményekben, különösen a Nekcsei Demeter Általános Iskolában a kisebbségi ombudsman 2011-es átfogó vizsgálata óta eltelt egy évtized alatt.

A dokumentumban összefoglalta a hivatali elődje által feltárt hiányosságokat, röviden bemutatta a vonatkozó bírósági eljárásokat és a szakmai, illetve jogi sztenderdeket, valamint kísérletet tett annak bemutatására, hogy az utóvizsgálat által felölelt évtized demográfiai, szociológiai, infrastrukturális, személyi, személyzeti és pedagógiai változásai miként hatottak az ott tanuló gyermekek közösségére, különösen a roma nemzetiséghez tartozó gyermekek sorsára.

Vizsgálata során kiemelten fontosnak tartotta feltárni azokat az általános és konkrét körülményeket, amelyek nyomán az intézmény – a korábban elindított integrációs intézkedések ellenére – mára gyakorlatilag csak cigány nemzetiségű gyermekeket oktató iskolává vált: az általános iskolában ugyanis a tudatos elkülönítés gyakorlatát fokozatosan felváltotta a spontán szegregáció jelensége.

Sajnálatos módon Gyöngyöspata 2011-ben és a közelmúltban is olyan kívülről jövő kommunikációs csatározás színterévé vált, amely alapjaiban ásta alá a békés társa-

dalmi együttélés kereteit és lehetőségeit a településen, és amelynek negatív hatásai még hosszú időn keresztül meghatározzák az ott élők mindennapjait.

Az ombudsmanhelyettesnek nyilvánvalóan nem feladata és nincs lehetősége sem politikai kérdésekben kategorikus módon megnyilvánulni, kizárólag a szakmai érvelés és meggyőzés eszközeit használhatja a feltárt visszasságok megoldása érdekében. A roma közösség tagjait érintő, aggodalomra okot adó társadalmi és politikai jelenségekkel kapcsolatban az elmúlt évek során több közlemény és elvi állásfoglalás keretében is kifejtette szakmai álláspontját.

Az 5/2021. számú elvi állásfoglalás ezért kifejezetten a Gyöngyöspatán élő roma nemzetiségi közösség tagjainak a nevelés-oktatás terén elvárható egyenlő bánásmódhoz fűződő alapvető jogának érvényesülésével kapcsolatos kérdésekre fókuszál, javaslatokat is megfogalmazva a település és annak intézményei számára.

Az elvi állásfoglalás, mint jogi forma egyúttal lehetőséget adott arra, hogy a nemzetiségi biztos helyettes a feltárt konkrét problémák, illetve lehetőségek rendszerszerű háttérét azonosítsa, így kitért arra is, hogy a település és az érintett tankerület példája milyen általános tapasztalatokkal szolgál a szegregáció, illetve integráció köréhez kapcsolódóan a szakértők és a hazai szakpolitika irányítói számára.

Az elvi állásfoglalás összegzése [itt](#), a teljes szövege [itt olvasható](#).

FŐBB NEMZETKÖZI ESEMÉNYEK

VI. ERDÉLYI JOGÁSZGYŰLÉS, MAROSVÁSÁRHELY

A Sapientia EMTE Kolozsvári Karának Jogtudományi Intézete és az Erdélyi Magyar Jogászok Társasága közös szervezésében szeptemberben került sor a VI. Erdélyi Jogászgűlésre. A rendezvényen az európai, romániai és magyarországi jogalkotás és jogalkalmazás aktuális kérdéseit, illetve kihívásait elemző előadások hangzottak el. Az eseményen a biztoshelyettes és titkárságvezetője közösen tartottak előadást a „Gyűlöletbeszéddel és gyűlölet motiválta cselekményekkel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok – ombudsmani szempontból” címmel, amelyben a gyűlöletbűncselekménnyel kapcsolatos atrocitások történeti keretbe helyezését követően az ombudsmani eszközök és eljárások lehetőségeit és eredményeit foglalták össze. [Részletek itt.](#)

NEMZETKÖZI KONFERENCIA A NEM-TERÜLETI ALAPÚ KISEBBSÉGI AUTONÓMIÁKRÓL

A „Non-Territorial Autonomy as an Instrument for Effective Participation of Minorities” című, az ENTAN kutatói hálózat, az ELKH Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézete és a Nemzeti Közszoigálati Egyetem által rendezett két napos konferencia a biztoshelyettes nyitóbeszédével kezdődött. A nemzeti kisebbségek autonómiájának kérdéskörét politikai, szociológiai és jogi megközelítésben bemutató előadások az elméleti kérdések mellett gyakorlati példákön keresztül is megmutatták a nem-területi alapú modellek működését. [Részletek itt.](#)

„INTERVIEWING TECHNIQUES WITH VULNERABLE GROUPS” – AZ OPCAT DÉLKELET-EURÓPAI NEMZETI MEGELŐZŐ MECHANIZMUS HÁLÓZAT TANÁCSKOZÁSA

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala adott otthont az OPCAT Délkelet-európai Nemzeti Megelőző Mechanizmus Hálózat idei évben megrendezett második tanácskozásának. A két nap panelbeszélgetései során a résztvevők a kiszolgáltató személyek – nemzetiségi származásúak, LGBTQ közösséghez tartozók, menekültek, kiskorúak – meghallgatásának szempontjait igyekeztek feltárni, megvitatva a felmerülő problémákat és megoldási lehetőségeket, valamint a különböző interjútechnikákat, megosztva saját tapasztalataikat egymással. [Részletek itt.](#)

ESETJOGI MOZAIK

A roma panaszos sérelmezte a vele és a fiával szemben foganatosított rendőri intézkedéseket, illetve a bilincs alkalmazását. A biztoshelyettes felhívta a figyelmet a parancsnoki kivizsgálás hiányosságaira, amivel a kapitányságvezető is egyetértett. A magánlakásban történt rendőri intézkedéssel kapcsolatban a biztoshelyettes az otthon nyugalmát biztosító alaptörvényi rendelkezésre hívta fel a figyelmet.

[Részletek itt.](#)

A nemzetiségi biztoshelyettes kiemelt figyelemmel kíséri annak a többezres nézettségű internetes rajzfilmsorozatnak az ügyét, amelynek roma nemzetiséghez tartozókat érintő, előítéletes tartalmú epizódja ellen számos civil szervezet és magánszemély is tiltakozott. A rasszista tartalmú epizódot a mese szerzői a követelések ellenére sem távolították még el.

[Részletek itt.](#)

Egy Pest megyei település önkormányzata 2020-ban a helyi német nemzetiségi önkormányzat egyetértése nélkül bízta meg övodavezetői feladatokkal az intézmény korábbi helyettes vezetőjét, amit a helyi és az országos nemzetiségi önkormányzat is kifogásolt. A biztoshelyettes a vizsgálata keretében megkereste a Pest Megyei Kormányhivatalt, amely megállapította, hogy a települési önkormányzat törvénysértő módon járt el.

[Részletek itt.](#)

Egy kelet-magyarországi város roma nemzetiségű lakosai visszaéléseket jeleztek az élelmiszer adományok szétosztása, valamint a településük közfoglalkoztatási programjának szervezésével kapcsolatban. A nagyobb számú panaszost érintő ügygel összefüggésben a biztoshelyettes teljes körű tájékoztatást kért a jegyzőtől és a roma nemzetiségi önkormányzatának elnökétől, visszasságot azonban nem állapított meg.

[Részletek itt.](#)

A roma nemzetiségű panaszos sérelmezte, hogy az eljáró rendőr durván beszélt a 12 éves lányával, sőt meg is fenyegette, amit hangfelvétel is bizonyított. A biztoshelyettes megkereste a legfőbb ügyészt, majd felhívta az országos rendőrfőkapitány figyelmét a panaszok megfelelő kivizsgálásának és a jogszabályok, kiemelten a gyermekkorúakra vonatkozó speciális rendelkezések betartásának szükségességére.

[Részletek itt.](#)

Egy roma/német nemzetiségű család származásukon alapuló hátrányos megkülönböztetés miatt másik településre költözött, az új lakóhelyükön a házi orvos az átjelentkezési kérelmüket elutasította. A nemzetiségi biztoshelyettes válaszelevelében részletesen tájékoztatta a beadványozót a házi orvos választás jogi hátteréről, illetve a jelentkezés elutasítása esetén lehetséges eljárásról.

[Részletek itt.](#)

Egy roma nemzetiségi önkormányzat elnöke a rendőrségen folytatott nyomozás megszüntetését sérelmezte. A biztoshelyettes észlelte, hogy az eljárást megszüntető határozat nem a rendelkező részben, hanem csupán az indokolás végén tartalmazza a jogorvoslati jogra való figyelmeztetést, ezért felhívta a rendőrkapitányság vezetőjének figyelmét a vonatkozó büntetőeljárás szabályok betartására.

[Részletek itt.](#)

**Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Nemzetiségi Biztoshelyettes Titkársága**

1055 Budapest, Falk Miksa utca 9-11.
nemzetiseg.info@ajbh.hu

Leiratkozás

Adatkezelési tájékoztató

